

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

пр. Перемоги, 10, м. Київ, 01135, тел. (044) 481-32-21, факс (044) 481-47-96
E-mail: ministry@mon.gov.ua, код ЄДРПОУ 38621185

Від _____ № _____

На № _____ від _____

Керівникам вищих навчальних
закладів I-IV рівнів акредитації
державної форми власності

Роз'яснення щодо питань
працевлаштування випускників ВНЗ

До Міністерства освіти і науки України продовжують надходити численні звернення представників вищих навчальних закладів, випускників цих закладів, їх батьків та органів студентського самоврядування щодо надання роз'яснень з питань працевлаштування. Міністерство освіти і науки висловлює позицію з зазначеного питання, що ґрунтується на правових засадах і гарантіях, встановлених Конституцією України і законами України.

Згідно із статтею 26 Закону України «Про вищу освіту» основним завданням вищих навчальних закладів є провадження на високому рівні освітньої діяльності, яка забезпечує здобуття особами вищої освіти відповідного ступеня за обраними ними спеціальностями.

Щодо працевлаштування випускників вищих навчальних закладів, то у статті 64 цього ж закону зазначається, що держава у співпраці з роботодавцями забезпечує створення умов для реалізації випускниками вищих навчальних закладів права на працю, гарантує створення рівних можливостей для вибору місця роботи, виду трудової діяльності з урахуванням здобутої вищої освіти та суспільних потреб. **Зазначений закон не містить умов про обов'язковість трирічного відпрацювання або відшкодування в установленому порядку до державного бюджету вартості навчання.**

Обов'язковість відпрацювання або відшкодування вартості навчання випускником порушує конституційне право громадянина на працю, що вільно ним обирається або на яку він вільно погоджується (стаття 43 Конституції України) та право на безоплатність вищої освіти в державних і комунальних навчальних закладах (стаття 53 Конституції України),

суперечить зобов'язанню держави скасувати обов'язкову працю і не вдаватися до будь-якої її форми як методу мобілізації і використання робочої сили для потреб економічного розвитку (стаття 1 Міжнародної Конвенції "Про скасування примусової праці" № 105, що ратифікована Законом України від 05.10.2000 № 2021-III).

Таким чином, базуючись на основних положеннях Конституції України та галузевого Закону України «Про вищу освіту», Міністерство освіти і науки наголошує, що будь-які матеріальні претензії до випускника вищого навчального закладу, підготовка якого здійснювалась за державним замовленням, є неправомірними, оскільки не існує законних підстав, які б зобов'язали його відшкодувати до державного бюджету вартість навчання. Крім того, відсутній і механізм, який би зобов'язав випускника вищого навчального закладу, підготовка якого здійснювалась за державним замовленням, відшкодувати до державного бюджету вартість навчання та компенсувати замовникові всі понесені витрати за угодою.

На реалізацію положень Закону України «Про вищу освіту» прийнято постанову Кабінету Міністрів України № 216 від 15 квітня 2015 р. «Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 22 серпня 1996 р. № 992», якою відміняється норма щодо обов'язковості відпрацювання та відшкодування. Прийняття зазначеної постанови забезпечує реалізацію основних положень цього закону та конституційне право випускників на вільний вибір місця подальшої роботи.

Водночас, закон чи законодавчий акт не має зворотної дії і, за умови підписання студентом угоди з керівництвом вищого навчального закладу і роботодавцем (організацією, підприємством, установою), студент повинен відпрацювати за направленням, в іншому випадку він нестиме відповідальність відповідно до умов угоди.

Щодо питання проведення моніторингу (відстеження) працевлаштування випускників вищих навчальних закладів протягом 3-х років після закінчення навчання, то ця функція не була визначена жодним законодавчим актом. Тобто, моніторинг відпрацювання випускників протягом 3-х років після закінчення навчання не належить до компетенції вищого навчального закладу. Однак структурні підрозділи щодо сприяння працевлаштуванню можуть здійснювати цей моніторинг з метою вивчення попиту на ринку праці на своїх випускників.

Щодо внесення даних з працевлаштування до бази ЄДЕБО, то ці дані вносилися відповідно до постанов Кабінету Міністрів України:

від 15.04.2013 № 306 «Про затвердження Порядку формування державного замовлення на підготовку фахівців, наукових, науково-педагогічних та робітничих кадрів, підвищення кваліфікації та перепідготовку кадрів» та

від 20.05.2013 № 363 «Про затвердження Порядку розміщення державного замовлення на підготовку фахівців, наукових, науково-педагогічних та робітничих кадрів, підвищення кваліфікації та

перепідготовку кадрів (післядипломна освіта) для державних потреб». Наразі Міністерством готуються зміни із зазначеного питання.

Щодо такої соціальної пільги як одноразова адресна грошова допомога у п'ятикратному розмірі, то ця допомога виплачується і буде виплачуватися випускникам вищих навчальних закладів, які здобули освіту за напрямами і спеціальностями педагогічного профілю та уклали угоду на строк не менше як три роки про роботу в загальноосвітніх та професійно-технічних навчальних закладах відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 26.09.2006 р. № 1361 «Про надання одноразової адресної грошової допомоги деяким категоріям випускників вищих навчальних закладів».

На виконання зазначеної постанови Кабінету Міністрів України та з метою упорядкування цих виплат щорічно наказом Міністерства затверджується Порядок надання одноразової адресної грошової допомоги. Нарахування допомоги здійснюється у вищому навчальному закладі на підставі поданої випускником заяви про надання допомоги, копії трудової книжки та копії трудового договору.

Крім того, на сьогодні залишається незмінним і порядок працевлаштування випускників, які вступали за цільовим направленням, тобто на пільгових умовах, та укладали тристоронню угоду відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 29.06.1999 № 1159 «Про підготовку фахівців для роботи в сільській місцевості».

При цьому, якщо студент цієї категорії бажає продовжувати навчання за наступним ступенем освіти магістра (чи ОКР спеціаліста) - а це його конституційне право, то з ним слід переукласти угоду. Незалежно від того чи навчався він за цим ступенем (ОКР) за кошти державного замовлення чи за кошти фізичних та юридичних осіб, після закінчення вищого навчального закладу випускник повинен відпрацювати, оскільки, вступав за цільовим направленням, яким держава підтверджує потребу саме у цих кадрах.

Перший заступник Міністра

І. Р. Совсун